

NÓI CHUYỆN ĐẦU NĂM

27 / 03 / 2022

Ngày hôm nay, huynh có nói chuyện với các huynh đệ ở Quảng Bình. Có một câu nói rất là thực nên huynh dùng câu này để mở đầu buổi chia sẻ. Có huynh đệ trong chúng hỏi: “Thưa sư huynh, nếu như tu mà không làm gì cả, chỉ lo tu không thôi thì làm sao mà sống được. Cũng cần phải đi làm ăn, đi giao tiếp, có thực mới vực được đạo, đồng ra đồng vô cân đối được tài chính gia đình rồi mới có thời gian để tu chứ! Đệ bây giờ suốt ngày đầu tắt mặt tối, không tu được. Rất là khó khăn”. Sư huynh sẽ chia sẻ điều này cho các huynh đệ hiểu.

Chúng ta quan niệm rằng cứ đến chùa thì quý Thầy dạy *tu đi*, về thiền viện quý Thầy cũng dạy *tu đi*, cuối cùng về đạo tràng các sư huynh cũng dạy *lo tu đi*, mà không bao giờ khuyên mình *lo làm ăn* và *xây dựng kế hoạch làm ăn*, mà chỉ khuyên *tu thôi*. Lúc này, các huynh đệ nhìn lại bản thân đang làm việc quá bận bịu như vậy, không thể nào *tu được*.

Chư Tổ dạy: “Một ngày không làm thì một ngày không ăn”. *Tu ở đây là gì? Thực tế sự giàu có của chúng ta do tu tập mà được. Sự đầy đủ phước điền của chúng ta do tu mà được chứ không do toan tính mà được. Nếu tính được thì mình đã tính được cuộc đời theo hướng mình đã định rồi. Nhưng các huynh đệ đã không tính được. Vì sao không tính được?*

Huynh đệ *tu học ở đây*, từ đó giờ có ai định được cuộc đời mình không? Hay là mấy phút nữa đây đời mình thế nào cũng không biết. Không lẽ bận đến nỗi không có một tiếng đồng hồ tầm mình trong hạt giống chánh pháp! Cứ nghĩ rằng có tài chính mới *tu* thì hỏi tại sao các đại gia Việt Nam có đầy đủ tài chính như vậy mà lại khổ như vậy? Các huynh đệ xem, nếu mong được như đại gia Việt Nam thì đâu thể không có dòng nước mắt. Bởi vậy chúng ta

nhằm lẫn cái ngã cái tôi và đồ thừa cho cái gì đó để không tu, để gọi là yên yên. Còn thực tế nếu quyết tâm tu thì không bao giờ bảo rằng là có tiền có bạc mới tu.

Cái nguyên nhân nghèo khổ là do không tu trong thời quá khứ. Cái thô lỗ tham sân của ta trong hiện tại với đời với người là do những nhân ta đã lập trong quá khứ nên hiện nay ta phải đối đầu với được mất sân si đó kị. Đời này chúng ta không tu, không tích thiện pháp, không chuyển hóa tâm mình thì những hạt giống này tiếp tục mọc lên những cây khổ đau cho đời sau.

Mất mát, khổ đau, tiếc nuối và toàn bộ cái gì đang chi phối ở nơi thân thì không có chi phối ở nơi tâm. Các huynh đệ đang ngồi đối diện với huynh đây đều muốn tu hết, nhưng cái tâm muốn tu thì không có thiết tha, không có lấy chữ Tu làm căn bản, không lấy nhân ban đầu để lập nguyện giải thoát thanh tịnh. Suốt hơn mười năm từ đó tới giờ, huynh tổ chức đạo tràng tu học, toàn thể huynh đệ khi nói chuyện với sư huynh hoặc nói chuyện với bạn bè huynh đệ thì chỉ nói một câu rằng *Mình thiếu tiền, mình khổ, mình thiếu tài sản, mình thiếu phương tiện*. Chưa có người nào nói với huynh đệ đồng tu rằng *Đệ đang thiếu pháp*. Chúng tôi suốt mười năm ta chưa bao giờ thấy mình thiếu pháp, như vậy thì pháp sẽ không quan trọng, mà tài chính thân mạng tiền bạc tài sản là quan trọng nhất của kiếp người. Vậy nên suốt một tháng, các huynh đệ chưa bao giờ có điều kiện tham vấn thưa hỏi.

Người có đạo lý tu tập, luôn chuyên sâu trong tu hành giải thoát, vì đời này đã khổ rồi thì đời sau không thể khổ hơn. Đó là định hướng đời mình. Khi tu, chúng ta thực sự thấy chánh pháp là quan trọng thì có lẽ ngày ngày đêm đêm, những chỗ nào chưa rõ chưa yên, trong tâm ta còn phiền não thì chúng ta thường tham vấn thưa hỏi, giải quyết ngay vấn đề phiền não đang gieo hạt giống cho đời vị lai khỏi những quả khổ đau. Ta không bao giờ quan tâm điều đó, mà chỉ thấy ta thiếu tiền thiếu bạc, thiếu tài sản phương

tiện cuộc sống. Lấy cái tâm này lo cho thân nên cuối cùng đánh mất tâm mình. Rất là đáng thương.

Tu học cả một năm trường huynh đệ xem thử nếu thực tâm cầu pháp, lập nhân sâu với người đệ tử Đức Phật thì biết quý kính lời dạy của Ngài. Mình là đệ tử của bậc thiện hữu tri thức, sống cùng thời với chư thiện hữu tri thức thì điều căn bản là lấy được tài sản của Ngài. Mình sẽ xin được tài sản của Ngài và thọ dụng tài sản của ba đời chư Phật, lúc này mới xứng đáng một kiếp người. Mục đích ta ra đời không phải để tính toán nhu cầu của tự thân mình, mà tâm nương vào thân để tìm lại cội nguồn của thân từ đâu và phát sinh từ đâu. Chính vì điều đó nên vấn đề quan trọng nhất đời mình là gì? Là phải thấy thiết tha cầu pháp. Nếu huynh đệ tìm cầu thì thường thường mỗi tuần hoặc mỗi ngày trong hai mươi bốn giờ có ít nhất một giờ tắm mình trong Phật pháp. Nghe một bài pháp thoại, đọc một lời của Thánh hiền, chỗ nào thông thì mình trình lên thiện hữu tri thức để được xác nhận và góp ý, chia sẻ để cùng học với nhau mới thực là người có tâm cầu pháp thiết tha. Những bậc thiện hữu tri thức còn hiện hữu với mình, nhưng cái tôi không cho phép mình nói ra, và mình sợ nói sai. Chắc chắn cho đến chết chúng ta vẫn còn cái tâm này. Cái tôi lúc nào cũng muốn được tốt đẹp, muốn được rõ ràng, nhưng vốn hiểu biết của chúng ta ở kiếp người thì không phải là trí tuệ, mà là trí thức.

Có khi nào bốn giờ năm giờ sáng mình dậy thắp hương trên bàn Phật, rồi lật cuốn sách Pháp Bảo Đàn Kinh, hoặc Kinh Kim Cang, hoặc lời của Thánh đức,... đọc qua trong vòng một giờ. Những lời mình hiểu rồi thì ghi ra những cảm nhận và sau đó trình lên những bậc đang dìu dắt mình, trình bày chỗ nhận thức của mình, cái thấy của mình được hay chưa. Nếu chưa được thì bậc đi trước sẽ đem kinh nghiệm công phu của mình để thừa lại, hai huynh đệ cùng học cho đến một ngày thực sự viên mãn. Khi tốt nghiệp rồi, rõ được tâm và pháp rồi thì lúc này vẫn vợ vẫn chồng vẫn đi làm vẫn muôn việc tiếp xúc với cuộc đời mà lại không ngăn

ngại. Khi rõ được công phu, nhìn thẳng được cuộc đời thì chắc chắn mở lời là từ ái, mở lời là bao dung thương yêu. Còn khi chưa thấy thì chỉ có nợ thôi.

Ta có vốn tự có và vốn vay. Khi vốn vay thì vừa trả lãi ngân hàng, vừa thu mà không có vốn để trả. Khi nói chuyện với nhau thì nói rất từ bi bác ái bao dung độ lượng, gặp duyên thì dầy dầy sân si phiền não. Chính mình chìm mình trong khổ đau. Đây là người có vốn vay thôi chứ không có vốn thực tâm thực tại. Nội lực hoàn toàn không có, suốt đời chỉ đi vay mượn câu cú của Tôn đức của Thánh hiền để đánh bóng cái tôi, mong mọi người kính mình, thấy mình là người hiểu đạo.

Người thực có vốn, là người thực có truyền trao của chánh pháp, sự lĩnh hội và chứng ngộ rõ ràng. Khi thừa hỏi nói chuyện với ai thì người này có năng lực lạ kỳ. Ngồi yên thôi vẫn có sự mát mẻ mà chưa hề mở lời. Khi mở lời là cung kính chúng sinh, cung kính mọi người. Thấy được lỗi người là thấy lỗi mình có trong đó. Rõ được chỗ công phu rồi thì tham lam sân si đồ kỵ của người dành cho mình đều thấy có hình bóng của mình trong đó. Thấy rõ thái độ của mình trong đó rồi thì mình có ghét chính mình không? Không ghét, mà thương cho người kia vì cũng mang hình bóng của mình. Lúc này mới thực là có tu.

Toàn bộ huynh đệ xem thử mình hành dụng trong đời toàn chìm trong phiền não khổ đau lo toan. Huynh đệ nào có vốn tự có thật sự thì không còn thấy khổ đau trong cuộc đời này nữa, mà chỉ duy nhất lòng từ bi thương tất cả.

*“Phật tại thế gian thường cứu khổ
Tâm Phật không đâu không từ bi.”*

Mình có tâm Phật thực sự thì không lời nào không từ bi, nhẹ nhàng, ái ngữ. Còn người nói thật hay, nói thông suốt, nhưng nói một hồi không còn gì nói nữa thì liền chuyển qua bình phẩm người này phân tích người kia, rõ ràng vốn vay mượn. Huynh đệ đến nhà

chuyện trò nói pháp rất suốt trong vài phút đầu, sau đó bình phẩm huynh nọ chê bai huynh kia, không thích sư cô này, thích sư cô nọ, rõ ràng là vốn vay rồi.

Một câu tuyệt vời trong chánh pháp mà các Ngài dạy là: “Khi nào thấy tất cả chúng sinh là Phật thì mình mới là Phật”. Có bao giờ mình dám thấy rằng chúng sinh là Phật không? Câu nói rất là thực. Vì toàn bộ sân si phiền não đố kỵ tham lam ích kỷ đều là tâm sinh ra. Mà tâm là ai sinh ra? Là Phật sinh ra. Những tham lam ích kỷ của mình của người đều là tâm Như Lai hiện sinh. Mình là người ở nơi tâm thì những trạng thái đó hình ảnh đó là do tâm sinh ra, nếu mình bất kính không hoan hỷ với chúng sinh chính là không hoan hỷ Phật rồi. Huynh đệ học buổi đầu tiên này đã bao giờ đặt mình trong vị trí đó không? Có bao giờ thấy sân si người kia là có mình trong đó? Có bao giờ thấy tâm ích kỷ tham lam người kia là có mình trong đó? Thấy mình có trong tất cả các trạng thái của người thì có lẽ lòng từ bi của chúng ta cảm thông hơn. Những đức tính xấu tốt của người đang có, mình cũng có đủ. Tại vì mình thấy mình thôi, nên không thấy người. Ai nói xấu mình thì mình tức lắm, rất khó chịu, phải trị cho tới nơi. Nhưng mình nói xấu người thì mình tự cho phép mình được làm. Như vậy là thông minh trí tuệ sao?

Việc nói xấu, vốn dĩ ta và người đều bình đẳng. Mình không thể ở chung biển mà không ướt. Vị mặn nhiễm trong chúng sinh thì cũng nhiễm ở nơi ta. Toàn bộ tánh xấu của nhân loại đều trong ta có đủ. Thấy như thế rồi sức cảm thông độ lượng trong ta rất lớn, rất dễ thương với mọi người. Ta đừng có tâm riêng tư, thấy mình thánh còn người kia phàm, thấy mình hiểu biết hơn, người kia chưa hiểu biết. Đây là cái nhìn khuyết của người tu.

Chúng ta thấy không tròn. Nghe cũng không tròn. Nghe xong thấy chỗ hay chỗ dở, thấy xấu thấy đẹp. Chỉ là khuyết điểm ở trên thân như cái mũi cái miệng hay cái nốt ruồi, một vết nám,... thì ngày tính đêm lo làm sao sửa được, tẩy được. Mua kem này kem

kia về dưỡng, nhưng vết nhơ trên tâm thì bỏ mặc. Thật đáng thương khi lo cho *cái để rồi mất*, còn *cái bền vững nhất* là trí tuệ đức hạnh đời này mang theo đến cả đời sau lại quên lo.

Có những nhà tài chính trên thế giới suốt một đời mình làm cũng không bằng cái góc của họ, kết quả vẫn thương đau. Tài chính của ta chưa có bao nhiêu, nhưng ta lại có kho tàng trí tuệ để hướng thượng giải thoát, đủ điều kiện như vậy mà tại sao ta không nghĩ tới. Thật là đáng thương. Nếu đặt vấn đề tu hành trang nghiêm, mục đích để giải thoát an vui giữa cuộc đời này, không sớm thì muộn trong vòng một năm thôi là mọi việc xong. Tại vì lớp học đạo đức là học ứng xử, hoàn toàn miễn phí, nhưng mục đích cuộc đời lại là tiền, nên đạo đức miễn phí cũng không cần, chỉ cần tiền thôi. Cuối cùng toàn bộ tài sản công danh địa vị đều để lại cho đời, còn cái cần mang theo cho đời sau là đức hạnh trí tuệ thì lại không có bao nhiêu hết. Đời sau chắc chắn sẽ trầm luân và khổ đau. Có mấy mươi năm gieo phên muện cho đời cho người rồi, còn ít năm sống khuyến mãi không lẽ không tỉnh nữa sao. Dù có tiền tỷ cũng để lại, tài sản bao nhiêu nhà cửa xe cộ cũng để lại, chồng con cũng để lại, cái gì yêu thương nhất cũng bỏ lại. Điều này nhắc nhở huynh đệ chúng ta còn may mắn ngồi đây và còn thấy mặt nhau, và không biết còn sống đến ngày mai hay không.

Mình chăm sóc khuôn mặt cho đẹp, nhiều màu sắc, nhưng vết nhơ hận thù đổ kỵ đã in sâu trong tâm, có mỹ phẩm chánh pháp để đánh cho nó khuất đi lại không làm. Huynh có viết bài Cái Sùng Dễ Thương, trích vài đoạn như sau:

“Nếu bỗng dung con mọc cái sùng thì con rất là khủng khiếp. Nhưng nếu mọi người ai cũng có sùng thì con sẽ chăm sóc cái sùng của con nhiều màu sắc dễ thương hơn. Nếu ai cũng có Tâm, mình con có cái Tôi xuất hiện con thật là khủng khiếp. Mọi người ai cũng có cái Tôi, thì con sẽ chăm sóc bảo vệ cái Tôi của con càng vững chắc hơn. Như khoe cái sùng vậy. Như vậy, sự thấy biết của con còn hạn hẹp trong sự so sánh. Bảo vệ sự thấy biết ấy như bảo

vệ chiếc sừng, thật đáng thương. Khi tri thức của con còn hạn hẹp trong sự so sánh mà có được, sao gọi là trí tuệ? Trí tuệ không từ so sánh mà có, vượt ngoài ngu, trí, đúng, sai, mê, ngộ, vượt ngoài tri thức của loài người...”

Nếu bỗngưng con mọc cái sừng thì con rất là khủng khiếp. Nhưng nếu mọi người ai cũng có sừng thì con sẽ chăm sóc cái sừng của con nhiều màu sắc dễ thương hơn...

Khuôn mặt mình đang đẹp vậy, nhưng có chúng sinh có khuôn mặt như khúc gỗ thì họ nhìn mặt mình rất dị hợp. Mặt họ chẳng có gì ngoài mấy cái lỗ mà họ lại thấy đẹp. Cái đẹp của vật chất đều là tướng giả tạm.

Nếu ai cũng có Tâm, mình con có cái Tôi xuất hiện con thật là khủng khiếp. Mọi người ai cũng có cái Tôi, thì con sẽ chăm sóc bảo vệ cái Tôi của con càng vững chắc hơn. Như khoe cái sừng vậy.

Nếu mọi người sống với cái tâm trong một đạo tràng trang nghiêm thanh tịnh, một ai đó hiện lên cái tôi thì người đó thấy rất là khủng khiếp. Họ then, họ rất xấu hổ khi trạng thái sân giận của mình xuất hiện. Nhưng nếu mọi người đều hiện lên cái tôi thì rõ ràng mình sẽ bảo vệ cái tôi rất là vững chắc, y như bảo vệ cái sừng thôi. Chúng ta sống bởi cái tôi nên cái tôi là thành trì bảo vệ vững chắc. Còn cái tâm thì cả triệu người mới có một người sống bình yên nơi tâm. Các huynh đệ có duyên được học để sống bình yên với tâm thanh tịnh, lại bỏ quên. Tiếp tục bảo vệ cái sừng Tôi của mình thành trụ viên mãn cho đến ngày chết luôn.

Như vậy, sự thấy biết của con còn hạn hẹp trong sự so sánh. Bảo vệ sự thấy biết ấy như bảo vệ chiếc sừng, thật đáng thương. Khi tri thức của con còn hạn hẹp trong sự so sánh mà có được, sao gọi là trí tuệ?

Thấy biết của con người, hay so sánh ngộ hơn rõ hơn thấu suốt hơn người, trí nằm trong sự so sánh thì không gọi là trí tuệ, mà là

trí thức. Tức là vốn vay. Đức Phật dạy rằng nếu tất cả chúng sinh không có trí tuệ là bậc viên mãn thanh tịnh. Khi tu, chúng ta không thấy có trí tuệ cũng không thấy có phiền não thì là bậc tự tánh thanh tịnh. Các huynh đệ hay nhầm lẫn cái hiểu biết Phật pháp của mình là trí tuệ, cái thấu suốt mọi việc cuộc đời là trí tuệ, thật ra đó là tri thức do sự so sánh mà có. Giống như cái khôn của mình do cái ngu sinh ra, cái đúng của mình do cái sai mà có, cái cao do cái lùn hình thành,... đây là những cái ảo, không thật. Mọi tri thức cuộc đời của mình đều do so sánh mà ra, không gọi là trí tuệ.

Trong kinh Bát Nhã có một câu: “không có trí tuệ, cũng không có chứng đắc”. Nếu ta thăm thăm thấy mình có trí tuệ có chứng đắc tức trái với tinh thần Bát Nhã rồi. Vì tinh thần ấy là biển tánh thanh tịnh sinh ra trí tuệ. Trí tuệ đang có được sinh ra là chiếc bóng của tự tánh. Bởi vậy khi về nguồn, nơi sinh ra hiểu biết, nơi sinh ra bóng dáng thân này thì cái đó không gọi là trí tuệ, mà nơi ấy là tự tánh thanh tịnh sinh ra trí tuệ. Trí tuệ chỉ là chiếc bóng của tự tánh, đừng lấy trí tuệ làm căn bản vì trí tuệ cũng là tướng sinh diệt. Mình thường tu hành cầu phát sinh trí tuệ. Thực tế trí tuệ không phát sinh, trí tuệ Như Lai có từ vô thủy cho đến nay và mãi đến vô cùng. Trí ấy không phải trí tuệ vì không có sinh ra nên không gọi là trí tuệ. Còn cái gì sinh ra trí tuệ thì sẽ diệt đi cái trí tuệ đó.

Mục đích của ta là tu để quên thân. Quên thân rồi thấy toàn thể thân ta là tất cả, là con là cháu là chồng là mọi người, là tất cả chúng sinh. Chư Phật chư Bồ Tát quên thân này mới đủ sức lo cho chúng sinh. Lấy cái thân này giả tạm để lo cho toàn bộ yên vui thanh tịnh, lấy lời nói ra làm chúng sanh giác ngộ tỉnh giác. Khi mở lời làm mọi người cung kính, mở lời khiến mọi người bớt khổ đau hận thù, giúp đỡ thương yêu như chính mình thì đây là bậc quên thân. Cái tôi hình thành nơi thân, khi quên thân thì tôi cũng vắng bóng.

Trí tuệ không từ so sánh mà có, vượt ngoài ngu, trí, đúng, sai, mê, ngộ, vượt ngoài tri thức của loài người.

Tri thức dưới sự so sánh còn hạn hẹp thì không gọi là trí tuệ. Các huynh đệ biết đúng sai mê ngộ, biết dữ biết hiền, cái biết đó là bóng. Do cái biết không dữ và cũng không hiền nên nó biết được dữ và hiền. Cái biết đúng sai thì cái biết đó không thuộc về đúng sai. Cái biết nào không thuộc về thì cái biết đó mới là thực sự. Còn cái hiểu biết phật pháp mình mới biết hôm qua, trước đây mình chưa biết thì cái biết này cũng là sự vay mượn. Khi tiếng chuông vang lên, con chó con trâu con mèo con người cùng nghe. Tánh nghe đó không thuộc về hiểu biết và tri thức. Có thân mình cũng nghe, không thân mình cũng nghe. Tánh nghe viên dung đó mới thực là con người trở về nơi tự tánh thanh tịnh. Khi nhận được mình là biển tánh thanh tịnh rồi thì các huynh đệ chỉ nhớ một điều duy nhất là biển rồi thì sự bơi lội cắn nhau của cá to cá nhỏ biển đều biết hết nhưng biển không bận lòng. Vì sao không bận lòng? Vì biển làm ra điều đó của đại dương. Khi người tu thanh tịnh rồi thì tất cả khổ đau phiền muộn phiền não của nhân sinh xảy ra, các Ngài đều không bận lòng vì các Ngài làm ra điều đó trong nhân sinh. Nói đến đây thì huynh đệ nghĩ sao mà tự tánh làm ra điều ác vậy? Thực tế không có cái ác, những phiền muộn mất mát khổ đau của mình là sự công bằng của nhân quả, công bằng của tự tánh. Người tu biết được cái khổ mình đang khổ thì đó là sự công bằng. Cái bị lừa gạt dối trá tổn hại làm cho mình rơi nước mắt, đừng có rơi vì đó là sự công bằng. Tự tánh là sự bình đẳng, người này không thể tổn thương người kia. Nếu thân này làm tổn thương thân kia thì tự tánh thực hiện nhân quả ngay. Nỗi đau khổ của chúng sinh là sự công bằng của tự tánh. Là người học đạo mình biết mình đang nhận sự công bằng. Chửi mình, xúc phạm, nghèo khổ cho đến mất mát đều là công bằng của tự tánh theo chiều nhân quả. Biết được mà chấp nhận nhân quả, không có phước nào bằng cúi đầu cung kính những phiền muộn khổ đau đến với mình. Đó mới là phước đức và trí tuệ. Vì người có phước không có nghĩa là giàu có, không có nghĩa là nhiều tiền, người có phước là người chấp nhận

được sự khổ đau mà tâm bình yên an vui thanh tịnh, người này là người phước lớn nhất ở đời.

Xưa nay ta nghĩ cố gắng tu cho có phước. Các huynh đệ muốn làm phước thì hãy làm phước ngay nơi thân mình. Cho người này giúp người kia đó là phước bên ngoài, dễ đánh bóng cái tôi của mình. Làm phước lớn nhất là giúp thân mình đừng để tham sân si làm chủ. Để khổ đau cứ hiện diện thì đã lập nhân đời này khổ đau và kéo theo nhân tái sinh đời sau vẫn tiếp tục thọ quả khổ đau từ nhân sân si đồ kỵ của mình trong đời này. Hoan hỷ từ ái chấp nhận khổ đau mà không dám phiền não người, không dám làm tổn thương người đó là phước lớn của ta. Một lời sân si, một tâm đồ kỵ, một lời nói xấu,... mình đã làm phước bao nhiêu thì tự mình đã gieo hạt giống mất phước để thọ quả báo ác. Chuyển hóa tâm mình là phước lớn chứ không phải đem đồng tiền cho ai đó đỡ đói nghèo là phước lớn.

Phước điền lớn nhất là bố thí pháp cho chính mình chứ không phải bố thí pháp cho chúng sinh. Học pháp để tâm mình ăn trọn hạt cơm chánh pháp, tâm được chuyển hóa từ phàm phu trở thành Thánh nhân, từ vô minh đến giác ngộ, người này đang thực hiện hạnh bố thí pháp sáng ngời. Nói những điều hay điều đúng cho người khác nghe thì hoàn toàn là vốn vay mượn thôi.

Không có gì thực bằng cúi xuống với người đang sân si xúc phạm mình, thấy hình bóng mình trong cái sân si đó mà không dám làm tổn thương người. Người xúc phạm tổn thương chà đạp là món nợ xưa mình đã gây cho người thì nay mình trả cho người.

Hôm nay học pháp, thấy điều phiền não đến là nhân duyên lớn để trả món nợ của mình trong quá khứ, tâm hận thù người lúc này không có. Ai chửi mình ào ào thì nói “đúng rồi, trước đây em cũng y như chị đó, thái độ của em y như chị đó bây giờ nên em thấy được em ở nơi chị, em không khổ nữa, cảm ơn chị đã đem điều phiền muộn đến cho em”. Nếu giờ không nhận món này thì mai cũng nhận, nhận được món nào vui món đó. Nếu chông bỏ, “cảm

ơn anh đã có thời gian dài anh sống với em, yêu thương giúp đỡ em, bây giờ em không còn dễ thương nên anh không thương nữa là lỗi của em, cảm ơn anh ân nghĩa đã chăm em bao năm qua, chúc anh hạnh phúc”, mình thênh thang đến chùa nghe pháp bình yên.

Cái gì chúng ta có được để mà mất, nếu không mất thì sao có được. Đó là chân lý. Ta lo sợ điều gì nhất? Có phải lo sợ ngày mai ta sẽ không còn? Những điều ta có được ta luôn sợ mất.

*Lo sợ điều gì đến với con
Ngày đêm lo sợ sẽ không còn
Những điều con có luôn sợ mất
Lo sợ ngày mai sẽ không còn.*

Tự nhiên mình có gì thì rất sợ mất. Chính cái sợ đó gây nên phiền não khổ đau cho đời. Cái gọi là được đó trước khi mất đi thì mình cũng làm người tan xác luôn để mà mất. Nhân lập như vậy thì làm sao không khổ được.

*Từ khi chưa có con không sợ
Chỉ sợ từ khi con có thôi
Trước lúc chưa gì vẫn có con
Đến khi mất hết con vẫn còn.*

Khi chưa có thì không có sợ mất, vì đâu có đâu mà mất. Nhưng khi có rồi lại sợ mất. Trước lúc chưa có thì vẫn có mình, đến khi mất hết mình vẫn còn đây. Chỗ này là chân lý. Tất cả tài sản vợ chồng con cái khi có được liền sợ mất, nhưng trước khi có chồng con gia đình thì đâu phải mình không có mình, cho đến khi mất hết thì mình vẫn còn mà. Lắm chỗ nắm giữ này. Có cũng vui mất cũng vui là thái độ tích cực của bậc tu hành. Bậc trí trong đời là như thế.

*Những gì con được để mà mất
Được mà không mất, được làm chi!
Nếu con không mất, làm sao được?
Mất là chân lý của Được thôi.*

Khi được mà không mất thì được làm gì? Chân lý ngay tự thân mình: uống nước vào để ra. Uống vào thải ra thì vui vẻ mà sao cái nắm giữ bên ngoài lại sân si? Ăn vô rồi để thải ra. Nếu ăn vô không thải ra thì ăn để làm gì? Không thải ra mình sẽ chết. Uống mà không thải ra mình cũng chết. Có chồng rồi thời gian sau chồng bỏ đi mà mình muốn chết là sao? Quy luật có để mà mất. Có mà không mất thì có làm gì. Khi rõ được chân lý này rồi thì từ nước uống hơi thở vào ra đều đặn, nếu hít vào mà không thở ra thì sẽ không còn chỗ trống để hít vào. Luân hồi là vậy. Vật chất đến với đời ta cũng luân hồi.

Từ nhỏ đến giờ huynh đệ có bao nhiêu chiếc xe rồi? Những chiếc xe đến rồi đi, và mình sau đó có chiếc khác. Nếu còn nguyên chiếc xe đời cũ đó thì làm sao mình có chiếc mới này để đi. Nhà này bán thì nhà kia có, được và mất liên tục vòng xoay của kiếp người. Hơi thở thức ăn nước uống vào ra là quy luật, hợp và tan cũng là quy luật đó nhưng chúng ta không chấp nhận. Người trí chấp nhận quy luật đó như vòng xoay bình yên trong mộng寐, đi qua đời này như vậy không phải là giải thoát thì là gì.

Hôm nay mình mất là chân lý của sự được. Chia tay là chân lý của sự hợp. Ly hôn là chân lý của kết hôn. Cuộc đời là như vậy thì đừng khổ khi ly hôn và đừng quá vui khi hợp hôn, vì nước uống rồi sẽ ra, vợ chồng không ly thì cũng có lúc phải ly. Ly bình thường (ly hôn) còn thấy được, ly kia kia (từ giã cõi đời) thì mất thấy luôn. Chấp nhận thôi. Quặn quại khổ đau gì cũng phải chấp nhận sự ra đi đó. Ta học bài này để vui lòng chấp nhận sự đến đi của cuộc đời. Cái gì quý nhất trong đời này thì cái đó làm cho mình khổ đau.

Tại sao nước cũng quý nhất mà mình không khổ? Cơm gạo cũng quý nhất, vào rồi ra mà mình không khổ? Vậy mình ngớ ngẩn chỗ này làm gì. Chấp nhận luân lý tự nhiên. Một người phật tử là bậc trí thì sự đến đi cuộc đời bình yên đi qua. Thân này đến lúc nào mình không biết, đi lúc nào cũng không biết, sự đến và đi của dòng nước uống khi nào mình cũng không quan tâm, vì mình đã có pháp

thân thanh tịnh rồi. Mình là biển rồi thì ngại gì những lần sinh tử của cá. Vì thấy mình là cá nên mới sợ sinh tử. Mình là con người thì mình mới sợ sống sợ chết, mình không phải là người và tâm cũng không mang hình dáng của người. Nếu là tâm thì ngại gì sinh tử của kiếp người. Khi thân không sợ sống chết sinh tử thì chông bỏ vợ bỏ hay nhà cửa mất đi cũng như cái thân này, là lẽ đương nhiên. Từ đó tâm vắng bật, thanh tịnh. Không do tu mà tự nhiên thanh tịnh. Giá trị là chỗ này. Mong các huynh đệ thấu được nắm được căn bản này. Ai đó phản bội thì nhớ đến rồi sẽ đi, vô mà không ra thì làm sao sống? Quy định vòng tròn cuộc đời là như thế, cố nắm giữ thì chỉ khóc và khổ đau. Cũng theo chiều nhân quả, chửi người thì người chửi lại, đó là luật. Mình cho phép mình nói xấu người nhưng ai nói xấu tôi thì coi chừng. Phải không? Tự cường lại vòng xoay của vũ trụ thì chỉ mình khổ thôi. Không có trí tuệ.

*Nước mắt con rơi vì đã mất
Nụ cười hạnh phúc mới được rồi
Gần hết một đời là như thế
Như thế một đời thế thôi sao?*

Con người mình ngớ ngẩn. Tự nhiên mất thì khóc mà được liên vui. Trong khi mất thì mình vẫn còn đây, được mình cũng còn đây, tại sao không thấy mình là chứng nhân qua hai vấn đề đó, mà lại ở trong hai vấn đề đó để khóc cười? Sinh tử của người mình thấy rõ và bình yên đến vậy mà sinh tử của mình thì hoảng sợ? Mình cũng là vòng xoay như những thế hệ đã sinh đã tử trước đây chứ! Hiểu được như vậy là bậc trí.

*Nhận ra muôn kiếp chưa từng mất
Chẳng được vào đâu, mất vào đâu?
Cái gọi là Ta còn không có
Viết vội vài dòng chẳng biết ai?*

Trong đời người, có một cái tâm thường sinh ra các thân từ vô thủy. Thân này mất rồi thân khác vẫn tiếp tục sinh ra. Ở nơi thân sẽ

hoảng sợ khi mất. Ví như hôm nay huynh đang bệnh, nhức mỏi, thì mình không buồn vì thấy đang đúng đúng. Nó đang đúng đúng chứ nó trẻ hoài đâu có đúng. Có những người không dám đăng hình mình của bây giờ, chỉ đăng hình ảnh hồi còn đẹp của mình lên cười và khoe *chị hồi đó đó em*, mà người đang nở nụ cười thì không như vậy, da đã nhăn và miệng còn có hai cái răng. Không dám chấp nhận sự thật. Già có nét đẹp của đời mới, mỗi người đều có cái đẹp của mỗi lúc.

Nhận ra muôn kiếp chưa từng mất, cái chưa từng mất là gì? Cái biết chết chưa từng chết, nhớ chỗ này. Khi mình hấp hối, sắp tắt thở nói với mọi người *chắc tôi không sống được bao lâu nữa, chắc tôi chết*, thở hồi cái tắt luôn nhưng cái biết chào mọi người đó, cái đó không có chết. Thân mất chứ nó không có mất.

Cái gọi là ta còn không có, tức là cái tôi này còn không có. Đầu năm mong các huynh đệ đừng có đổ nước mắt vì được mất cuộc đời nữa. Nếu ta có gia đình thì người làm khổ ta nhất là vợ, là con, là chồng. Vì sao? Vì hai vị đó quý nhất của mình. Tôn công tôn sức. Khi nhận ra sự xoay vòng, uống vào thải ra, có chồng để mà mất, nếu không có chồng thì lấy gì mất, kết hôn để ly hôn, không ly bây giờ thì bảy tám chục tuổi cũng ly thôi. Thấy như vậy mà sẵn lòng đón nhận mọi cách ly chia tay.

Hôm nay huynh chia sẻ tới đây, mong các huynh đệ hiểu như vậy. Cố gắng tu hành giải thoát, chỉ trong vòng một năm thôi thì giải quyết xong. Khi tốt nghiệp rồi thì an yên. Nhận mình là biển tánh thanh tịnh rồi thì từ đó về sau cuộc đời đi qua vui lắm. Được cũng vui mất cũng vui, do duyên xưa mình tạo, phước nay mình hưởng, cố tạo bao nhiêu thì ba đồng cũng chỉ được là ba đồng thôi. Quan trọng là chuyển đức hạnh của mình để tăng lên được năm đồng sáu đồng. Người xưa đã dạy “Có đức mặc sức mà ăn”. Ai nói rằng tính toán mới có ăn thì không phải. Nếu tính được thì các huynh đệ đã tính được lâu rồi, chứ không phải buồn vui bất hạnh như vậy.

Buổi nói chuyện đầu năm này, các huynh đệ nhớ một điều rằng chúng ta không còn mấy ngày để sống đâu. Mới hôm qua ở Phú Lâm đây, tôi nói chuyện vui vẻ với chị mình, xong đi về trên đường gặp cái xe lớn lao tới, xe máy bị máng vào giạt xuống nát ngầu, còn cơ thể thì văng vào lề đường chết luôn. Khi hai chị em nói chuyện trước đó, có bảo rằng tết năm sau em bán được đất xong em trả tiền cho chị vì bây giờ chưa làm giấy tờ xong. Nhưng rồi chỉ nói thôi. Bởi vậy, chúng ta đừng nghĩ rằng mình sống trăm tuổi. Sống tới giờ này là quá phước rồi. Dành thời gian còn lại đừng khổ với được mất ngớ ngẩn cuộc đời nữa, mà dành thời gian nở nụ cười nhận mọi nhân duyên xảy ra với đời mình bằng cái tâm chấp nhận, vì con biết cái phước con chỉ tới đó thôi. Phước con sẽ mất chồng vào lúc bốn năm mươi, phước con sẽ mất vợ lúc bảy mươi,... có được bao nhiêu vui bấy nhiêu, không có vẫn vui với cái hiện hữu chính mình. Vui với cái được mất như là trò chơi của chúng ta. Từ đó về sau không còn phiền muộn nữa. Không còn gì để khổ nếu thật sự các huynh đệ nhận ra vòng xoay của luân hồi nhân quả, vòng xoay của tự tánh mà tất cả là cuộc chơi trong đời này. Chư Bồ tát, chư Hiền thánh nhận ra điều này mà không còn khổ đau. Dù có học đạo giải thoát đến đâu đi nữa mà cái tâm cứ thăm thăm sở hữu thì cái tâm đó cũng làm khổ mình thôi.

Cuộc đời sở hữu ta, cuộc đời có công việc với ta, cuộc đời ta cho ta sống lúc nào chết lúc nào là cuộc đời tự quyết, ta không quyết được đời mình mà tại sao ta cứ quyết? Mình chuẩn bị ngày mai sẽ như vậy, mai sẽ như kia, ráng học xong ra làm kỹ sư, nhưng mình sống thất hạnh thất đức thì giữa chừng mình sẽ đi tù. Đại nhất, mình đang có phước điền đầy đủ nhưng mình tưởng như là mãi mãi, mà không ngờ sau một đêm mình trở thành người trắng tay tù tội. Một chúng sanh mà không có đức, dù có tài sản lớn bao nhiêu đi nữa cũng chỉ ở ngoài và đành chấp nhận thương đau khi hết phước. Cái phước có được từ nơi miệng mình, mất đi cũng từ miệng mình, gọi là “Thần khẩu buộc xác phàm”.

Từ nay các huynh đệ cần chỉnh sửa, phải biết, phải thọ pháp, và phải thọ được pháp chứ đừng học như kiểu *thôi học hết buổi nay là mình bớt sân giận rồi, ai chửi mình cũng không nói lại. Hồi xưa đệ chưa tu là đệ đập cho chết, giờ tu rồi nên không nói làm chi, nói cho huynh biết vậy chứ thực tế đệ không có giận làm chi. Nó chửi đệ mấy ngày nay mà đệ có nói lại đâu...* như vậy người này có nói không? Có giận không? Người này lấy gong chứ tu gì.

Đa số huynh đệ tu tới mức bớt sân si thôi chứ không giải thoát. Nhưng mục đích chúng ta đến với đời này là giác ngộ giải thoát. Có bao giờ các huynh đệ đặt mục đích giác ngộ giải thoát không? Không. Nên toàn bộ chúng ta đang thiếu pháp. Thiếu pháp nên mới thiếu tiền. Có pháp thì sẽ không thiếu tiền, vì có pháp sẽ sinh ra phước điền. Tổ dạy “Đâu ngờ tự tánh vốn sinh công đức, đâu ngờ tự tánh vốn tự đầy đủ”. Nếu như mình tu kết quả rồi thì lời nói nào không hoa thơm, lời nói nào không giúp người, nghĩa cử nào không nâng đỡ. Có phải không? Dù người đó xúc phạm coi thường cỡ nào mình cũng tôn kính. Phước ngay chỗ tu chứ phước đâu ở nơi tính toán. Huynh đệ chúng ta cả một đời lo tính toán làm giàu tài chính. Phải như có huynh đệ nào gọi là đột xuất, đột biến trong pháp hội, quên đi vật chất mà lo làm giàu đức hạnh. Không nói được lời hiền từ là mình buồn lắm, nói được là sẽ vui lắm. Trước giờ chưa bao giờ tha thứ bao dung cho người làm mình phiền não, nhưng bây giờ mình nhẹ nhàng tha thứ người, dù người mới chửi mình hôm qua nhưng hôm nay người gặp nạn vẫn đến giúp với lòng thương thật sự như ân nhân của mình, vì người đã giúp mình trả nghiệp xưa thì tại sao không là ân nhân. Giúp tiền là ân nhân, chửi mình cũng là ân nhân chứ. Người ta chửi mình thì người tạo ác nghiệp nhưng mình lại bớt nghiệp, như vậy họ không là ân nhân thì là gì. Và họ cũng đáng thương vì họ chửi mình đánh mình tức đang tạo nghiệp và họ sẽ chịu quả khổ ngày mai. Giúp tiền mới biết ơn, còn chửi mình không biết ơn thì cái đó là cái đại.

Bậc trí nếu có ai chửi mình cũng là ơn giúp mình bớt nghiệp, có khác gì giúp tiền cho mình đâu. Huynh đệ tỉnh ra đi, đừng tu kiêu lụy cui như vậy nữa. Nhớ rằng cung kính người này, không thích người kia thì chỉ là chúng sanh. Ai muốn thành Phật thì phải cung kính chúng sanh như cung kính Phật thì mới thành Phật. Mình có khả năng đó mà mình không chịu làm thôi. Ai đó chửi mình mà mình vui mình biết ơn thì người đó mới có thể cung kính chúng sanh. *Mày đại quá, nó chửi mày mà mày còn giúp nó làm gì...* người mê thì thấy đại, còn bậc trí thì tôn kính người này. Đâu cũng là ân là đức. “Không nơi nào không ân đức Thầy ơi” là chỗ này.

Chúng sanh thường hiểu ai giúp mình cái gì có lợi thì mình biết ơn, còn chửi mình thì mình sẽ không giúp, nhưng đâu ngờ người chửi đó đang giúp mình bớt nghiệp xưa mình đã tạo cho đời cho người, hôm nay trả được nợ nào thì vui với nợ đó. Mình trả được nợ hai trăm năm trăm ngàn thì vui mà trả được nghiệp sao lại không vui? Huynh đệ chúng ta rất là ngớ ngẩn.

Thôi, giờ này cũng đã được viên mãn, chúng ta kết thúc ở đây.

